

با نمایندگان مردم در مجلس دهم
۲۲. آشنایی با آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

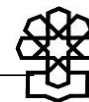
معاونت پژوهش‌های اجتماعی - فرهنگی
دفتر: مطالعات اجتماعی

کد موضوعی: ۲۱۰
شماره مسلسل: ۱۴۸۷۳
خردادماه ۱۳۹۵

به نام خدا

فهرست مطالب

مقدمه	۱
۱. اهمیت آموزش های فنی و حرفه ای	۱
۲. نهادهای مرتبط با آموزش فنی و حرفه ای در کشور	۳
۳. وضعیت موجود ارائه کنندگان آموزش های فنی و حرفه ای	۴
۴. قوانین مرتبط با آموزش های فنی و حرفه ای	۱۲
۵. سیاست های کلی مرتبط با آموزش های فنی و حرفه ای	۱۴
۶. اهم مشکلات و چالش های آموزش های فنی و حرفه ای در ایران	۱۶
منابع و مآخذ	۱۹

با نمایندگان مردم در مجلس دهم ۲۲. آشنایی با آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

مقدمه

جایگاه و منزلت نمایندگان مجلس شورای اسلامی از یک سو و اهمیت وظایف و مسئولیت‌های آنان از سوی دیگر، اطلاع و احاطه آنان بر ساختار یکایک دستگاه‌های اجرایی تشکیل‌دهنده دولت (مراکز و مراجع تصمیم‌گیری - حدود تکالیف و اختیارات این مراکز - اهداف، وظایف و مأموریت‌های مصوب و دستاوردهای آنها) را ضروری می‌سازد. اهمیت آرای نمایندگان مجلس بر سرنوشت کشور و مردم ایجاب می‌کند که آرا مبتنی بر شناخت کامل، دقیق و جامع نسبت به موضوع باشد.

بر این اساس، اطلاعات مختصر و مفیدی برای آشنایی نمایندگان با اولویت‌های امور مربوط به کلیه دستگاه‌های اجرایی کشور (بالاخص دستگاه‌های اجرایی مرتبط با کمیسیون‌های اصلی و فرعی متبوع هر یک از نمایندگان) در قالب گزارش، در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی تهیه شده است.

گزارش حاضر، که می‌تواند مورد استفاده عموم نمایندگان، به‌خصوص اعضای کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی قرار گیرد، به اختصار به انواع آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، دستگاه‌های ارائه‌دهنده این آموزش‌ها، سیاست‌های کلی نظام، قوانین مرتبط با این حوزه و چالش‌های وضع موجود اختصاص دارد.

۱. اهمیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در هزاره سوم به‌عنوان آموزش‌های فرا راهبردی برای توسعه پایدار کشورها به حساب می‌آید و سازمان‌های بین‌المللی از جمله بخش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای یونسکو یعنی یونیوک (UNEVOC) و سازمان بین‌المللی کار نگاه به این آموزش‌ها را در قالب توسعه پایدار سازماندهی و معنا می‌کنند. استلزامات این نگاه برای کشورهای عضو تغییر اساسی در محتوا، ارائه آموزش، مکانمندی، ارزیابی صلاحیت‌های مهارت‌آموختگان و اعطای صلاحیت حرفه‌ای به آنها در یک نظام و چارچوب ملی و بین‌المللی است، به‌صورتی که حاصل آموزش‌های فنی و حرفه‌ای علاوه بر توانایی و شایستگی برای اشتغال مفید بتواند در فراتر از مرزهای ملی این شایستگی‌ها را در سازگاری با پیچیدگی‌های روزافزون محیط کار و تغییرات فناوری نشان دهند. بدیهی است موضوع تضمین کیفیت که امروزه به اشکال مختلف در حوزه مدیریت و نظام کیفیت جهانی مطرح شده است مبتنی بر

پیامدهای حاصل از آموزش است. پیامدهای حاصل از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با شاخص نرخ اشغال، کاهش نرخ بیکاری، توسعه اقتصادی ناشی از کیفیت مهارت‌آموختگان، توسعه فضای فناوری و متناسب‌سازی آن با شرایط اقلیمی، کاهش فاصله طبقاتی در جامعه، هم‌ضم فناوری‌های نوین به سرعت و سهولت معنا می‌شود.

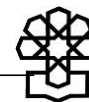
امروزه تضمین کیفیت با اعطای گواهینامه صلاحیت حرفه‌ای به مهارت‌آموختگان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به سرعت در جهان در حال گسترش است و بسیاری از کشورها به منظور شفاف‌سازی و مسئولیت‌پذیری نیروی کار با صلاحیت، ارتباط بین سطوح مختلف آموزشی رسمی، غیررسمی و سازمان‌نیافته، تسهیل در تحرک‌پذیری زمان و مکان برای نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای و آکادمیک با نگاه به چارچوب صلاحیت ملی NQF به این اقدام مهم می‌پردازند.

سطح‌بندی صلاحیت‌ها در هر کشور به تناسب ظرفیت‌های ساختاری و محتوایی متفاوت است، اما اشتراکی که وجود دارد این است که در بسیاری از کشورها صلاحیت حرفه‌ای بعد از دوره متوسطه اول به عنوان پایه ورودی به آموزش حرفه‌ای شروع شده است و ادامه آن به تناسب مسئولیت آموزش در هر کشور (وزارتخانه واحد و یا چندگانه) به صورت تلفیقی و یا جداگانه تا سطح دکترا ادامه یافته است. نکته قابل تأمل و دلیل اصلی برای اعطای صلاحیت حرفه‌ای (مدرک تحصیلی حرفه‌ای) به مهارت‌آموختگان از دیدگاه نظری در تمام کشورها خاستگاه مشترک (نیازهای شغلی) برای تدوین هدف‌های برنامه‌های درسی است.

برنامه‌های درسی (استاندارد شغل، استاندارد آموزش، استاندارد ارزشیابی و استاندارد ارائه) برای همه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مسیرهای متفاوت اجرایی (آموزش و پرورش، آموزش عالی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی) برای تدوین هدف‌ها باید از یک خاستگاه استفاده کنند. اشتراک این خاستگاه در مسیرهای متفاوت باید برای جامعه دارای ارزش یکسان و صلاحیت حرفه‌ای قابل قبول باشد.

نباید تفاوتی در شایستگی‌های دانش مهارت‌آموختگان از نگاه دنیای کار وجود داشته باشد، بنابراین ضرورت دارد که این نهادهای آموزشی چارچوبی را فراهم کنند که کیفیت را تضمین نماید. این چارچوب‌ها الزاماتی را برای نهاد سیاستگذار آموزش‌های فنی و حرفه‌ای فراهم می‌کند که با تغییر ساختار و محتوا از دیدگاه خاستگاه مشترک، صلاحیت‌های حرفه‌ای را سطح‌بندی کرده و محتوای آن را مشخص نماید و به نوعی به جامعه اطمینان دهد که محصول آموزش فنی و حرفه‌ای از استانداردهای لازم شغلی برخوردار است.

چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی ایران که سطوح آن به تصویب مجلس رسیده است تحت هدایت مرجع ملی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشور تضمین کیفیت را برابر معیارهای اثبات شایستگی که

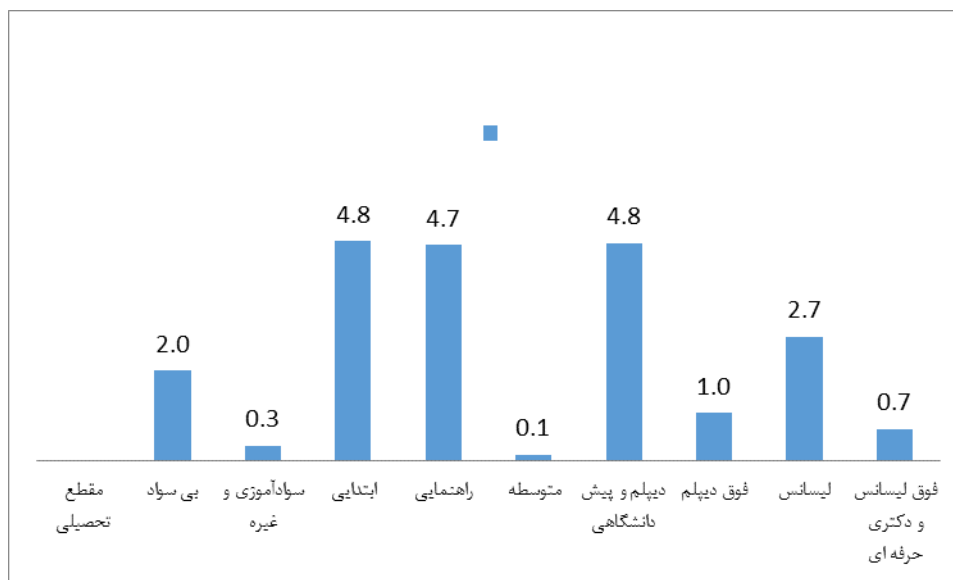

توسط مرکز ملی سنجش تحت نظارت مرجع ملی ایجاد خواهد شد به وجود می‌آورد.

در حال حاضر کشور ما از نیروی جوان در سطح وسیعی برخوردار است. به عبارتی سرمایه اصلی ما نیروی جوان است که در صورتی می‌تواند نقش اساسی و پراهمیت خود را در توسعه ایفا کند که صاحب مهارت و فن گردد و توانایی‌های مورد نیاز توسعه را کسب نماید. ایجاد این توانایی در جوانان از طریق آموزش فنی و حرفه‌ای کارآمد محقق می‌شود. مقام معظم رهبری در سیاست‌های کلی اشتغال به این امر مهم توجه ویژه داشته‌اند. در بند «۲» این سند آموزش فنی و حرفه‌ای به عنوان یک نظام مستقل در کنار دو نظام دیگر یعنی آموزش عمومی و آموزش عالی دیده شده است. توجه مسئولان به این امر مهم می‌تواند راهگشای بسیاری از معضلات کنونی باشد. پایین آمدن نرخ بیکاری، رشد تولید، پرورش خلاقیت و ابتکار و افزایش کیفیت تولیدات داخلی برخی از این دستاوردها هستند. با توجه به آمار ارائه شده تقریباً ۷۵ الی ۸۰ درصد مشاغل در دنیا نیازمند آموزش‌های فنی و حرفه‌ای هستند و کشور ما نیز از این قاعده مستثنا نیست. در حال حاضر این اصل (آموزش مهارت) در نظام آموزشی کشور به طور کامل و متناسب با شغل رعایت نمی‌شود و از طرفی توزیع نیروی انسانی و کار نیز براساس سطح مهارت نیازمند اصلاح است. (شکل ۱).

شکل ۱. توزیع شاغلین در ایران براساس سطح آموزش (آمار سال ۱۳۹۳ مرکز آمار ایران)

(میلیون نفر)

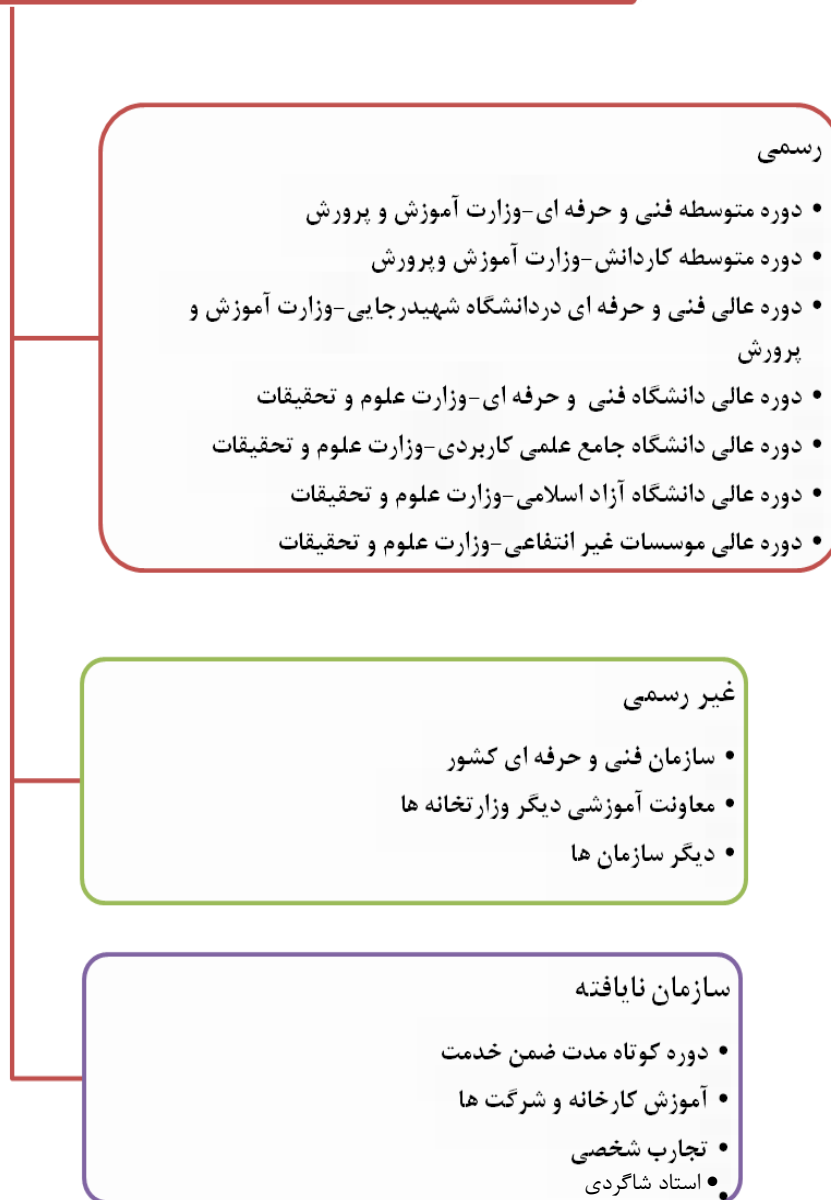

۲. نهادهای مرتبط با آموزش فنی و حرفه‌ای در کشور

در کشور ایران تعدد ارائه‌دهندگان آموزش فنی و حرفه‌ای بسیار گسترده است. در شکل دو نگاره ارائه‌دهندگان آموزش نشان داده شده است.

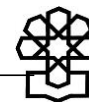
شکل ۲. ارائه‌دهندگان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

نگاره ارائه‌دهندگان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ایران

۳. وضعیت موجود ارائه‌کنندگان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

در این فصل سیمای موجود ارائه‌دهندگان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از نگاه آمار به صورت جدول ارائه شده است. در ادامه برخی از اهداف و چالش‌های مربوط به هر بخش با توجه به قانون، اساسنامه و یا شرح وظایف افزوده شده است.

۳-۱. دانشگاه فنی و حرفه‌ای

دانشگاه فنی و حرفه‌ای که به موجب ماده (۲۳) قانون برنامه پنجم از تجمیع آموزش‌شده‌ها و دانشکده‌های فنی و حرفه‌ای آموزش و پرورش و انتقال آن به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تشکیل شد، در حال حاضر ارائه‌کننده بخشی از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در سطح آموزش عالی در ۱۶۷ مرکز است. وظیفه اصلی دانشگاه تربیت نیروی تکنسین (کاردانی پیوسته) است. البته دانشگاه محدودیتی از جهت ارائه دوره کارشناسی ناپیوسته با در نظر گرفتن گذر تجربی در موارد ضروری و مورد نیاز ندارد، لکن وظیفه اصلی دانشگاه تربیت تکنسین می‌باشد.

• وضعیت موجود

جدول ۱. تعداد کارکنان دانشگاه فنی و حرفه‌ای

تعداد به تفکیک وضعیت استخدامی			تعداد به تفکیک مشاغل آموزشی					تعداد به تفکیک مدرک تحصیلی شاغلین					
رسمی	پیمانی	قراردادی	جمع شاغلین	مدرس	دبیر	هنرآموز	هیئت علمی	دکتری	لیسانس	فوق دیپلم	فوق دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم
۳,۳۰۷	۴۰	۳,۱۸۰	۶,۵۲۷	۶۵۳	۸۹	۳۱۴	۷۱	۳۸	۱,۴۲۱	۷۳۵	۱,۳۳۰	۱,۰۵۳	

مأخذ: گزارش دانشگاه فنی و حرفه‌ای، ۱۳۹۴.

جدول ۲. تعداد دانشجویان دانشگاه و رشته‌های تحصیلی در سال ۱۳۹۳

کاردانی / ۹۱ رشته			کارشناسی پیوسته / ۶ رشته			کارشناسی ناپیوسته / ۳۴ رشته			جمع کل	جمع کل	جمع کل
روزانه	شبانه	جمع	روزانه	شبانه	جمع	روزانه	شبانه	جمع	دانشجویان روزانه	دانشجویان شبانه	
۸۷,۲۰۹	۷۴,۵۵۴	۱۶۱,۷۶۳	۶۵۲	۵۹۶	۱,۲۴۸	۱۰,۷۶۸	۹,۰۰۹	۱۹,۷۹۶	۹۸,۶۴۷	۱۸۲,۸۰۶	

مأخذ: همان.

• اهداف دانشگاه فنی و حرفه‌ای

۱. تربیت نیروی انسانی متعهد، ماهر، متخصص و کارآمد در سطوح عالی فنی و حرفه‌ای و پاسخگویی به نیازهای جامعه در این سطح.
۲. افزایش قابلیت‌های تخصصی - مهارتی نیروی انسانی کشور و اصلاح هرم تحصیلی و شغلی.
۳. گسترش آموزش‌های کارآفرینی به منظور افزایش اشتغال مولد، توسعه منابع و کاهش بیکاری و بالا بردن میزان بهره‌وری نیروی انسانی.
۴. بالا بردن میزان پوشش تحصیلی واقعی در دوره‌های کاردانی و کارشناسی به منظور اصلاح هرم دانشجویی.

● چالش‌های پیش روی دانشگاه

۱. استاندارد نبودن نیروی انسانی آموزش دهنده در چارچوب «دانشگاه فنی و حرفه‌ای».
۲. رتبه‌بندی استادان، همترازی و ارتقای آنها در دانشگاه فنی و حرفه‌ای با توجه به ضوابط خاص وزارت علوم و شرایط خاص دانشگاه فنی و حرفه‌ای.
۳. فرسودگی تجهیزات آموزشی و عدم جایگزینی برنامه‌های (جایگزینی ناشی از فرسودگی) طی سه دهه اخیر.
۴. ناکافی بودن سرانه آموزش در مقایسه با شاخص اکتساب صلاحیت حرفه‌ای در این نوع آموزش‌ها.
۵. توسعه ناموزون رشته‌ها و گرایش‌ها بدون توجه به اقتضات منطقه‌ای.
۶. از رده خارج شدن بسیاری از برنامه‌های درسی از دیدگاه نیازهای دنیای کار.

۳-۲. دانشگاه جامع علمی - کاربردی

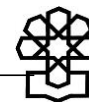
دانشگاه جامع علمی - کاربردی در سال ۱۳۶۹ به منظور تربیت حرفه‌ای کارکنان دولت، ارتقای سطح دانش و مهارت کارکنان بخش خصوصی (غیردولتی) و داوطلبان آزاد شاغل که امکان حضور مستمر در محل آموزش برای آنان میسر نبود براساس پیشنهاد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در شورای عالی انقلاب فرهنگی ایجاد گردید. اما در طی زمان از سال ۱۳۶۹ تاکنون به دلایل بسیاری همراه با تغییر در اساسنامه دانشگاه، اقدام به جذب دانشجو به صورت عمومی کرده است.

● وضعیت موجود

جدول ۳. مقایسه روند تعداد دانشجویان در سه مقطع زمانی سال‌های ۱۳۸۴ - ۱۳۸۸ و ۱۳۹۳

سال	تعداد دانشجویان رشته صنعت	تعداد دانشجویان رشته کشاورزی	تعداد دانشجویان رشته مدیریت خدمات اجتماعی	تعداد دانشجویان رشته فرهنگ و هنر	جمع کل
۱۳۹۳	۲۹۷,۲۹۹	۲۶,۲۷۰	۳۲۸,۶۵۷	۱۴۶,۹۹۴	۷۹۷,۲۲۰
۱۳۸۸	۱۸۵,۶۱۱	۲۶,۸۸۶	۱۴۰,۰۹۳	۶۱,۳۶۷	۴۱۳,۹۵۷
۱۳۸۴	۶۱,۸۶۶	۶,۸۸۲	۲۷,۶۷۲	۱۵,۷۳۸	۱۱۱,۹۵۸

مأخذ: گزارش دانشگاه جامع علمی - کاربردی، ۱۳۹۴.

جدول ۴. مقایسه روند تعداد مدرسان در سه مقطع زمانی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ و ۱۳۹۳

سال	مدرسين صنعت	مدرسين کشاورزی	مدرسين مدیریت و خدمات اجتماعی	مدرسين فرهنگ و هنر	مدرسين علوم پایه و دروس عمومی	جمع
۱۳۹۳	۶,۴۹۵	۱۴,۷۲۷	۱۷,۰۲۷	۸,۰۱۹	۸,۱۸۸	۵۴,۴۵۵
۱۳۸۸	۶,۵۵۶	۲,۶۲۰	۱۰,۱۰۱	۶,۴۵۵	۶,۸۹۵	۲۸,۴۸۲
۱۳۸۴	۱,۰۴۷	۳۸۳	۱,۰۸۷	۳۲۷	۱,۳۰۸	۴,۱۵۲

مأخذ: همان.

جدول ۵. مقایسه روند تعداد مراکز آموزشی در سه مقطع زمانی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ و ۱۳۹۳

سال	مراکز دولتی	مراکز غیردولتی	جمع
۱۳۹۳	۴۸۱	۵۷۷	۱,۰۵۸
۱۳۸۸	۲۶۳	۳۲۱	۵۸۴
۱۳۸۴	۱۸۱	۱۹۰	۳۷۱

مأخذ: همان.

جدول ۶. آمار مؤسسات آموزش عالی آزاد (تحت نظارت دانشگاه)

در سه مقطع زمانی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ و ۱۳۹۳

سال	تعداد
۱۳۹۳	۱۴۸
۱۳۸۸	۱۰۴
۱۳۸۴	۴۷

مأخذ: همان.

جدول ۷. گروه‌ها و مقاطع دانشگاه

تعداد	گروه‌ها و مقاطع
۱۶۲	کاردانی صنعت
۶۰	کاردانی کشاورزی
۱۲۵	کاردانی مدیریت و خدمات اجتماعی
۶۸	کاردانی فرهنگ و هنر
۸۳	کارشناسی صنعت
۳۹	کارشناسی کشاورزی
۷۴	کارشناسی مدیریت و خدمات اجتماعی
۹۱	کارشناسی فرهنگ و هنر
۷۰۲	جمع

مأخذ: همان.

جدول ۸. مقاطع تحصیلی دانشگاه

مقطع	تعداد
کاردانی فنی	۲۱۹
کاردانی حرفه‌ای	۱۹۶
مهندسی فناوری	۱۱۹
کارشناسی حرفه‌ای	۱۶۸
کارشناسی حرفه‌ای ارشد	۱۹
مهندس فناوری ارشد	۵۰
جمع کل برنامه‌های مصوب	۷۷۱

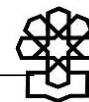
مأخذ: همان.

● چالش‌های پیش‌روی دانشگاه

۱. توسعه نامتوازن کمی و کیفی.
۲. نبود نظام جامع پذیرش دانشجو در آموزش‌های علمی - کاربردی.
۳. پایین بودن کیفیت ارائه و اجرای آموزش‌های دانشگاه در برخی از بخش‌ها.
۴. عدم تنوع بخشی به شیوه‌های اجرای آموزش مناسب با استعدادها و علایق مخاطبین.
۵. عدم برنامه‌ریزی منسجم در استفاده از متخصصان حوزه‌های شغلی به‌عنوان مدرس.
۶. نبود شبکه نظارت و ارزیابی جامع و مستمر در اجرای آموزش‌های علمی - کاربردی.

۳-۳. آموزش و پرورش

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به صورت رسمی در آموزش و پرورش حدود یکصد سال قدمت دارد. ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در این دستگاه در دو شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش صورت می‌پذیرد. شاخه کاردانش تربیت کارگر ماهر و شاخه فنی و حرفه‌ای (کاردانی پیوسته) تربیت تکنسین را برعهده دارد. براساس آمار سال تحصیلی ۱۳۹۱-۱۳۹۲ برای شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش جمعیت کل دانش‌آموزان ۷۷۱۲۱۱ نفر بوده است. در شاخه فنی و حرفه‌ای حدود ۳۰ درصد جمعیت دانش‌آموزی در دو رشته تحصیلی کامپیوتر و حسابداری و بازرگانی تحصیل می‌کنند که قابل تأمل است و حکایت از توزیع نامتوازن رشته‌ها و دانش‌آموزان دارد و در شاخه کاردانش حدود ۷۰ درصد دانش‌آموزان در ۷ رشته از ۲۶۴ رشته متمرکز هستند که این موضوع هم عدم توازن در توزیع دانش‌آموزی و رشته‌های تحصیلی را نشان می‌دهد.

جدول ۹. آمار هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای سال ۱۳۹۳-۱۳۹۴

هنرستان‌هایی که یک رشته دارند	هنرستان‌هایی که دو رشته دارند	هنرستان‌هایی که سه رشته و بیشتر دارند	جمع هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای
۶۷۴	۵۱۹	۱,۳۵۳	۲,۵۴۶

مأخذ: همان.

جدول ۱۰. آمار هنرستان‌های کاردانش سال ۱۳۹۳-۱۳۹۴

هنرستان‌هایی که یک رشته دارند	هنرستان‌هایی که دو رشته دارند	هنرستان‌هایی که سه رشته و بیشتر دارند	جمع هنرستان‌های کاردانش
۱,۵۴۴	۶۶۷	۱,۹۴۷	۴,۴۹۱

مأخذ: همان.

جمع کل نیروی انسانی شاغل در هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش ۱۴۳۹۱۶ نفر است که ۹۳۰۳۴ نفر آن در شاخه کاردانش و ۶۹۴۶۰ نفر در شاخه فنی و حرفه‌ای مشغول به فعالیت هستند.

• اهداف شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش

۱. اعتلای سطح فرهنگ و شایستگی‌های پایه عمومی و پرورش ملکات و فضایل اخلاقی و بینش سیاسی و اجتماعی و تربیت یکپارچه عقلی - ایمانی - عملی و اخلاقی دانش‌آموز.
۲. ترویج و تقویت فرهنگ کار، تولید، نوآوری و کارآفرینی در کشور.
۳. تربیت نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار (فعلی و آتی) در سطوح ابتدایی و میانی مهارت مبتنی بر چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی و عدالت آموزشی.
۴. فراهم کردن شرایط هدایت و راهنمایی حرفه‌ای - تحصیلی هنرجویان برای سطوح بالاتر صلاحیت حرفه‌ای.
۵. ارتقای کیفی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای از طریق مشارکت بنگاه‌های اقتصادی و دنیای کار.

• چالش‌های وزارت آموزش و پرورش در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

۱. فرسودگی تجهیزات آموزش فنی در هنرستان‌ها بدون جایگزینی طی سه دهه اخیر.
۲. به روز نبودن تجهیزات آموزش فنی از منظر نیازهای دنیای کار.
۳. از رده خارج شدن بسیاری از برنامه‌های درسی در رویارویی با تغییرات فناوری و پیچیدگی‌های روزافزون محیط کار.
۴. عدم اجرای نظام صلاحیت حرفه‌ای معلمان فنی و حرفه‌ای.
۵. توسعه نامتوازن رشته‌های فنی و حرفه‌ای در سراسر کشور.

۶. ناکافی بودن بودجه برای اداره کارآمد آموزش فنی و حرفه‌ای (سرانه دانش‌آموزی، سرانه فضا و سرانه تجهیزات).

۷. نادیده گرفتن چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی در کشور در برنامه‌های درسی.

۸. ناکارآمدی نظام هدایت تحصیلی - حرفه‌ای در نظام آموزشی.

۹. وجود دو شاخه همسان (برنامه درسی - اجرا - آموزش و فضای مشترک) تحت عنوان کاردانش و فنی و حرفه‌ای در تضاد با خاستگاه‌های دنیای کار.

۱۰. عدم استمرار کارآموزی.

۳-۴. سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای

ارائه آموزش‌های غیررسمی کوتاه‌مدت فنی و حرفه‌ای در کشور بیش از ۶ دهه سابقه دارد که قبل از انقلاب صندوق کارآموزی متولی آن بود. بعد از انقلاب در سال ۱۳۵۹ سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در وزارت کار ایجاد شد. از آن پس این سازمان عهده‌دار ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای غیررسمی و البته اغلب کوتاه‌مدت است. همچنین سازمان مسئول ارائه مجوز برای تأسیس آموزشگاه‌های آزاد (بخش خصوصی) و نظارت بر آنها می‌باشد.

• وضعیت موجود

جدول ۱۱. تعداد مراکز ارائه‌کننده آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

ثابت	تخصصی کشاورزی	جوار دانشگاه	جمع کل
۶۷۳	۲	۲۲	۸۵۹

مأخذ: گزارش سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، ۱۳۹۴.

جدول ۱۲. تعداد نیروهای رسمی - پیمانی - ساعتی سازمان (در ستاد کل و ادارات کل)

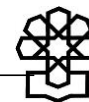
رسمی	پیمانی	قرارداد مشخص	قرارداد کارگری	حق التدریس	جمع
۴,۴۶۳	۱,۳۷۹	۴,۲۳۸	۶۱۹	۴,۴۷۱	۱۵,۱۷۰

مأخذ: همان.

جدول ۱۳. میزان ارائه آموزش (نفر - ساعت) به تفکیک خوشه

ردیف	خدمات	صنعت	فرهنگ و هنر	کشاورزی	جمع کل
بخش دولتی	۲۷,۷۱۶,۲۴۹	۷۷,۵۵۰,۹۵۱	۱۶,۰۶۳,۶۲۸	۱۳,۴۰۰,۹۶۰	۱۳۴,۷۳۱,۷۸۸
بخش خصوصی	۱۲۱,۵۲۳,۴۱۵	۲۶,۲۸۴,۹۱۷	۸,۳۰۰,۸۸۲	۲,۳۰۶,۲۳۴	۱۵۸,۴۱۵,۴۴۸

مأخذ: همان.

جدول ۱۴. تعداد مربیان سازمان

رسمی	پیمانی	سرباز معلم	حق التدریس	جمع کل
۱,۴۷۲	۶۹۰	۳۵۰	۴,۴۵۸	۶,۹۷۰

مأخذ: همان.

جدول ۱۵. تعداد آموزشگاه‌های آزاد

تعداد آموزشگاه آزاد دارای مجوز فعال	تعداد آموزشگاه آزاد دارای مجوز غیرفعال	مجموع آموزشگاه‌های دارای مجوز
۱۱,۹۰۲	۴,۰۹۸	۱۶,۰۰۰

مأخذ: همان.

• اهداف سازمان

۱. تحقق و پیاده‌سازی نظام صلاحیت حرفه‌ای.
۲. استفاده از ظرفیت‌های ملی، منطقه‌ای و جهانی.
۳. تقویت حضور زنان در عرصه مهارت‌آموزی کشور.
۴. توانمندسازی آسیب‌دیدگان اجتماعی جهت بازگشت و حضور مؤثر در جامعه و ایفای نقش در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.
۵. بهبود جایگاه کشور در مسابقات بین‌المللی مهارت.
۶. نیازسنجی مستمر آموزش‌های مهارت و منطبق کردن آموزش‌ها با نیازهای بازار کار.
۷. سوق دادن آموزش‌های مهارتی به سمت اشتغال‌های پایدار.

• چالش‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای

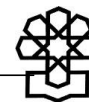
۱. ناکافی بودن تجهیزات آموزش فنی در تقابل با نیازهای دنیای کار.
۲. ناکافی بودن سرانه اجرای آموزش فنی در مراکز ثابت.
۳. پایین بودن صلاحیت حرفه‌ای مربیان آموزش فنی و حرفه‌ای در رویارویی با نیازهای دنیای کار.
۴. از رده خارج شدن استانداردهای شغلی موجود.
۵. عدم تطابق استانداردها با چارچوب‌های بین‌المللی و شاخص‌های صلاحیت حرفه‌ای در هر حرفه و شغل.
۶. سنگین بودن رابطه میان کارکنان ستادهای فنی و حرفه‌ای در مقایسه با مربیان. این نسبت اکنون ۶۰ درصد به ۴۰ درصد است.
۷. نبود مرکز سنجش ملی صلاحیت حرفه‌ای در کشور.
۸. عدم درجه‌بندی مراکز ثابت آموزش فنی و حرفه‌ای در راستای درجه‌بندی مهارت در استانداردهای مهارت و شغل.
۹. خلأهای قانونی و فقدان اساسنامه.

۴. قوانین مرتبط با آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

در جدول ۱۶ رویدادنگاری تصویب قوانین ارائه شده است.

جدول ۱۶. رویدادنگاری برخی از قوانین و مقررات مرتبط به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

موضوع و تاریخ تصویب	توضیحات
قانون کارآموزی، مصوب ۱۳۴۹ هـ ش	توجه به آموزش‌های غیررسمی فنی و حرفه‌ای و تربیت کارگر حرفه‌ای و تشکیل شورای عالی کارآموزی
اساسنامه صندوق کارآموزی، مصوب ۱۳۴۹/۱۱/۲۵ هـ ش	در این اساسنامه منابع مالی صندوق، مدیر عامل، حسابرس و نحوه هزینه‌کرد منابع مشخص شده است
قانون اساسی، مصوب ۱۳۵۸ هـ ش	اصول سوم، بیست‌وهشتم و چهل‌وسوم قانون اساسی توجه به اشتغال و نیروی انسانی و کار مورد نیاز جامعه
قانون شورای عالی هماهنگی فنی و حرفه‌ای، مصوب ۱۳۵۹ هـ ش	تصویب آیین‌نامه اجرایی و تشکیل شورای هماهنگی در نخست‌وزیری توسط شورای عالی انقلاب و تشکیل آن در ۱۳۶۰
تشکیل سازمان فنی و حرفه‌ای کشور، مصوب ۱۳۵۹ هـ ش	توسط شورای عالی انقلاب از تجمیع مراکز تعلیمات حرفه‌ای، صندوق کارآموزی، کانون کارآموزی
ایجاد ردیف مستقل در بودجه کشور، مصوب ۱۳۶۲ هـ ش	منظور نمودن آموزش فنی و حرفه‌ای در کشور به‌عنوان یک بخش مستقل در بودجه کشور
قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش، مصوب ۱۳۶۶ هـ ش	ماده (۳) - تعیین آموزش‌های علمی-عملی (فنی و حرفه‌ای) در کنار آموزش نظری در دوره متوسطه و تبیین اهداف آن
قانون برنامه اول توسعه، مصوب ۱۳۶۸ هـ ش	تبصره «۲۴» - ایجاد نهاد متمرکز در سیاستگذاری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای
آیین‌نامه شورای علمی کاربردی، مصوب ۱۳۶۹ هـ ش	مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی
قانون کار، مصوب ۱۳۶۹ هـ ش	فصل پنجم آموزش و اشتغال - مبحث کارآموزی و توجه به آموزش‌های غیررسمی مواد (۱۰۷) تا (۱۱۸)
تشکیل شورای عالی آموزش‌های کاربردی، مصوب ۱۳۷۲ هـ ش	ادغام شورای عالی هماهنگی فنی و حرفه‌ای و شورای علمی-کاربردی توسط شورای عالی اداری براساس تبصره «۲۴» قانون برنامه اول توسعه
قانون برنامه دوم توسعه، مصوب ۱۳۷۳ هـ ش	مواد (۵) و (۷) - تربیت نیروی انسانی مورد نیاز و افزایش کمیّت و کیفیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در کنار دیگر آموزش‌ها
آیین‌نامه آموزش‌های علمی-کاربردی، مصوب ۱۳۷۴ هـ ش	مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، در این مصوبه آموزش اعم از فنی و حرفه‌ای و علمی کاربردی است
قانون الزام فراگیری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برای اشتغال به کار، مصوب ۱۳۷۶/۳/۲۱ هـ ش	ماده واحده و ۴ تبصره در ارتباط با آموزش کارگران
قانون برنامه سوم توسعه، مصوب ۱۳۷۹ هـ ش	ماده (۱۵۱) - تشکیل ستاد هماهنگی آموزش فنی و حرفه‌ای و انحلال شورای عالی کارآموزی، شورای عالی هماهنگی فنی و حرفه‌ای و شورای عالی علمی و کاربردی

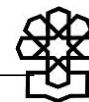
موضوع و تاریخ تصویب	توضیحات
قانون برنامه چهارم توسعه، مصوب ۱۳۸۴ هـ ش	ماده (۵۵) - توجه مجدد به ایجاد نهاد ستاد هماهنگی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشور
ابلاغ تصویبنامه تشکیل «سازمان ملی مهارت» در تاریخ ۱۳۸۹ هـ ش	ابلاغ ادغام دانشگاه جامع علمی کاربردی و آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای در سازمان فنی و حرفه‌ای کشور براساس مصوبه شورای عالی اداری در سال ۱۳۸۸ توسط ریاست جمهوری
لغو مصوبه شورای عالی اداری در مورد تشکیل سازمان ملی مهارت، مصوب ۱۳۸۹ هـ ش	لغو مصوبه شورای عالی اداری مبنی بر تشکیل سازمان ملی مهارت با انتزاع آموزشکده‌ها از آموزش و پرورش و دانشگاه جامع علمی- کاربردی از وزارت علوم و ادغام آن در سازمان ملی مهارت
نقشه جامع علمی کشور، مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۴	بندهای نقشه جامع مرتبط با فنی و حرفه‌ای فصل اول - جزء «۳» تلفیق آموزش با تربیت، پژوهش و مهارت فصل دوم - جزء «۳-۵» - جزء «۴» فصل چهارم - راهبرد کلان ۱ - جزء «۸» - جزء «۹» - جزء «۴۴» - (راهبرد کلان ۷) - جزء «۱۰» - فصل چهارم - راهبرد کلان ۸ - جزء «۱» اقدامات ملی - جزء «۱» فصل چهارم - راهبرد کلان ۱۱ - اقدامات ملی - جزء «۶»
قانون برنامه پنجم توسعه، مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵	مواد (۲۱) - (۲۳) - (۸۰) - (۱۹۴) و (۱۹۵)
قانون تعیین تکلیف استخدامی مربیان حق التدریس سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور به رسمی و پیمانی، مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵	این طرح در تاریخ ۱۳۹۱/۵/۸ به تصویب رسید و در ۱۳۹۱/۶/۱۲ برای اجرا ابلاغ گردید.
انتزاع آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای از وزارت آموزش و پرورش، مصوب ۱۳۹۰ هـ ش	براساس ماده (۲۳) قانون برنامه پنجم توسعه کشور
تشکیل دانشگاه فنی و حرفه‌ای، مصوب قانون بودجه سال ۱۳۹۰ هـ ش	براساس بند «۱۱۰» قانون بودجه ۱۳۹۰ کشور دانشگاه فنی و حرفه‌ای با استفاده از ۱۶۵ آموزشکده فنی و حرفه‌ای منتزع شده از آموزش و پرورش تشکیل گردید.
سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، مصوب ۱۳۹۱/۳/۲	هدف عملیاتی ۱، راهکار ۶ - هدف عملیاتی، ۶ راهکار ۵ - هدف عملیاتی ۱۸، راهکار ۵ -
قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی، مصوب ۱۳۹۴ هـ ش	این طرح در تاریخ ۱۳۹۴/۱۲/۲۶ به تصویب رسید. شورای نگهبان ماده (۵) این مصوبه را خلاف اصل هفتاد و پنجم و ماده (۶) را مبهم اعلام کرد. با توافق کمیسیون و سازمان مدیریت مقرر گردید با توجه به نظر مثبت سازمان، دولت بار مالی ناشی از ایجاد نهاد ملی را بپذیرد و در ماده (۶) نیز نهاد ملی را به مرجع ملی تغییر نام داده و با همان مفاد طرح بپذیرند. در صورت تبدیل طرح به قانون نیازی به ذکر مجدد تشکیل نهاد در قانون دائمی شدن برخی از احکام و برنامه ششم توسعه نیست.
تصویب یک حکم در قانون دائمی کردن برخی از احکام در تاریخ ۱۳۹۵ هـ ش	ماده (۳۳) قانون دائمی کردن احکام در تاریخ ۱۳۹۵/۲/۱۳ درخصوص آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

۵. سیاست‌های کلی مرتبط با آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

سیاست‌های کلی آن دسته از جهت‌گیری‌ها و دستورات راهبردی هستند که در مجمع تشخیص مصلحت نظام تهیه و بعد از ابلاغ توسط مقام رهبری مشروعیت پیدا می‌کنند و برای تمام دستگاه‌ها که شمول مفاد آن مستلزم پاسخگویی است لازم‌الاجرا است. این سیاست‌های کلی در مورد آموزش‌های فنی و حرفه‌ای گزاره‌هایی دارد که برنامه‌ریزان این آموزش‌ها در تمام شکل‌های آموزش‌های رسمی، غیررسمی و تا حدی سازمان‌نیافته باید به طریقی حرکت کنند که در تناقض و تعارض با آنها نباشند و توسط آنها قابل ارزیابی باشد. مهمترین این سیاست‌ها و بندهای آن در جداول زیر آمده است:

جدول ۱۷. سیاست‌های کلی در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

سیاست‌های کلی و تاریخ تصویب	مواد مرتبط
اهداف سیاست‌ها: سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، مصوب ۱۳۸۳/۹/۲۱	- اقدام مؤثر دولت در ایجاد تعاونی‌ها برای بیکاران در جهت اشتغال مولد «ب-۸» - توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و سایر حمایت‌های لازم به منظور افزایش کارآمدی و توانمندسازی ج* توسعه و ارتقای استانداردهای ملی و انطباق نظام‌های ارزیابی کیفیت با استانداردهای بین‌المللی افزایش سطح عمومی اشتغال.
سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف، مصوب ۱۳۸۹/۴/۱۴	۱. اصلاح فرهنگ مصرف فردی، اجتماعی و... با استفاده از ظرفیت‌های... آموزشی و... ۴. آموزش اصول و روش‌های بهینه‌سازی مصرف در کلیه پایه‌های آموزش عمومی و آموزش‌های خاص دانشگاهی ۷. - اعمال سیاست‌های حمایتی و تشویقی برای ارتقای سطح بهداشتی مراکز تولید نان و استفاده از نیروی آموزش‌دیده ماهر و آموزش‌دیده در فرآیند تولید نان - اصلاح ساختار تولید و بهبود فرآیند و توسعه تولید انواع نان‌های با کیفیت و... از طریق تدوین و اعمال استانداردها و روش‌های تجربه شده و... ۱۰. ارتقای بهره‌وری در چارچوب سیاست‌های زیر: - حداکثرسازی ارزش افزوده و منافع ناشی از سرمایه‌های انسانی، اجتماعی و... - اولویت توانمندسازی نیروی کار در کلیه برنامه‌های حمایتی.
سیاست‌های کلی اشتغال مصوب ۱۳۹۰/۴/۲۸	بند «۱» - ترویج و تقویت فرهنگ کار، تولید، کارآفرینی و استفاده از تولیدات داخلی به‌عنوان ارزش اسلامی و ملی با بهره‌گیری از نظام آموزشی و تبلیغی کشور. بند «۲» - آموزش نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار (فعلی و آتی) و ارتقای توان کارآفرینی با مسئولیت نظام آموزشی کشور (آموزش و پرورش، آموزش فنی و حرفه‌ای و آموزش عالی) و توأم کردن آموزش و مهارت و جلب همکاری بنگاه‌های اقتصادی جهت استفاده از ظرفیت آنها. بند «۳» - ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار با تأکید بر استفاده از توسعه فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان و آینده‌نگری نسبت به تحولات آنها در سطح ملی و جهانی.

سیاست‌های کلی و تاریخ تصویب	مواد مرتبط
	بند «۴» - ایجاد نظام جامع اطلاعات بازار کار. بند «۱۱» - برقراری حمایت‌های مؤثر از بیکاران برای افزایش توانمندی‌های آنان در جهت دسترسی آنها به اشتغال پایدار.
سیاست‌های کلی آمایش سرزمین، مصوب ۱۳۹۰/۹/۲۱	الف) توسعه منابع انسانی از طریق: ۲. ارتقای سطح آموزش، پژوهش و بهره‌وری نیروی کار در جهت افزایش سهم منابع انسانی در ترکیب عوامل مؤثر در تولید ثروت ملی. «ج-۳» - فراهم آوردن زمینه‌های مناسب مدیریتی و... افزایش سهم منابع انسانی در تولید ثروت ملی متناسب با استعداد مناطق کشور. «ه-۳» - توسعه هماهنگی جزایر و سواحل جنوب و توسعه بازرگانی، گردشگری، آموزش عالی، فنی‌وحرفه‌ای و تحقیقات با تقویت تعامل فراملی.
سیاست‌های کلی تحول در آموزش و پرورش، مصوب ۱۳۹۱/۳/۲	«۴-۸» - تقویت آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای
سیاست‌های کلی تولید، حمایت از کار و سرمایه ایرانی، مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۲۴	بند «۱۲» - توانمندسازی و ارتقای بهره‌وری نیروی کار با افزایش انگیزه، مهارت و خلاقیت و ایجاد تناسب بین مراکز آموزشی و پژوهشی با نیازهای بازار کار. بند «۱۳» - بسترسازی و ساماندهی اشتغال و حرکت نیروی کار ایرانی در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی.
سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، مصوب ۱۳۹۲/۱۱/۲۹	بند «۱» - تأمین شرایط و فعالسازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور به‌منظور توسعه کارآفرینی بند «۳» - محور قرار دادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار،..... بند «۵» - سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آنها در ایجاد ارزش، به‌ویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقای آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه.
سیاست‌های کلی جمعیت، مصوب ۱۳۹۳/۲/۳۰	۸. توانمندسازی جمعیت در سن کار با فرهنگ‌سازی و اصلاح، تقویت و سازگار کردن نظامات تربیتی و آموزش‌های عمومی، کارآفرینی، فنی - حرفه‌ای و تخصصی با نیازهای جامعه و استعدادها و علایق آنان در جهت ایجاد اشتغال مؤثر و مولد.
سیاست‌های کلی علم و فناوری، مصوب ۱۳۹۳/۶/۲۹	«۳-۴» - تشکیل کرسی‌های نظریه‌پردازی و تقویت فرهنگ کسب‌وکار دانش‌بنیان و تبادل آرا و تضارب افکار، آزاداندیشی علمی «۴-۵» - تنظیم رابطه متقابل تحصیل با اشتغال و متناسب‌سازی سطوح و رشته‌های تحصیلی با نقشه جامع علمی کشور و نیازهای تولید و اشتغال ۵. ایجاد تحول در ارتباط میان نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری با سایر بخش‌ها با تأکید بر: «۴-۵» - تنظیم رابطه متقابل تحصیل با اشتغال و متناسب‌سازی سطوح و رشته‌های تحصیلی با نقشه جامع علمی کشور و نیازهای تولید و اشتغال.
سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه مصوب ۹۴/۴/۹	بند «۷۶» - افزایش سهم آموزش‌های مهارتی در نظام آموزشی کشور. بند «۷۸» - تنظیم رابطه متقابل تحصیل با اشتغال و متناسب‌سازی سطوح و رشته‌های تحصیلی با نقشه جامع علمی کشور و نیازهای تولید و اشتغال.

۶. اهم مشکلات و چالش‌های آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ایران

با توجه به تغییرات دنیای کار و تنوع حرفه‌ها و مشاغل تخصصی و نیمه تخصصی و احتمال رشد فزاینده آنها در آینده، وظیفه امروزی سازمان‌های مسئول آموزش‌های فنی و حرفه‌ای افزایش یافته است و اهمیت تربیت نیروهای ماهر را دوچندان کرده است. مهمترین چالش‌ها در این مسیر در کشور عبارتند از:

۶-۱. فقدان نهاد ملی یا مرجع ملی سیاستگذار و هماهنگ کننده آموزش‌های فنی و حرفه‌ای^۱

در برنامه‌های اول، سوم، چهارم و پنجم توسعه، به دلیل ضرورت هماهنگی میان ارائه کنندگان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به تشکیل نهاد ملی و هماهنگی در مدیریت و سیاستگذاری تأکید گردید. متأسفانه به دلایل گوناگون از جمله بخشی‌نگری، عدم اهتمام کامل به اجرای قانون برنامه، فقدان متولی و... این مهم محقق نگردید.

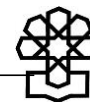
۶-۲. ناشناخته بودن نیازهای بازار کار (کیفی و کمی)

نیازهای بازار کار در ایران هم به لحاظ کمی و هم به لحاظ کیفی ناشناخته است، زیرا سطح تخصص و رشته شغلی از نظر تعداد افراد مورد نیاز از یک سو، صلاحیت‌ها و ویژگی‌های مورد نیاز بازار کار از سوی دیگر به خوبی مشخص نبوده و این امر برنامه‌ریزی محتوای دوره‌های آموزشی و تخصصی و جهت‌گیری و محورهای برنامه درسی را با مشکل مواجه می‌سازد. به علاوه موجب افزایش نرخ بیکاری در جوانان دانش‌آموخته کشور نیز می‌گردد.

۶-۳. کمبود مشاوران حرفه‌ای در هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش

ارائه خدمات مشاوره‌ای به دانش‌آموزان به‌ویژه در زمینه راهنمایی تحصیلی و شغلی مستلزم وجود مشاوران مطلع از برنامه‌های فنی و حرفه‌ای، رشته‌های متنوع هنرستان‌ها و مراکز عالی فنی و حرفه‌ای دانشگاه‌های کشور و نیازهای بازار کار است. به دلیل کمبود ردیف‌های استخدامی برای استخدام مشاوران دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و کاهش دوره‌های بازآموزی برای مشاوران شاغل، این مشکل کماکان ادامه دارد.

۱. نیاز آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به نظام جامع آموزش و نهاد سیاستگذار موجب ارائه طرح نظام جامع آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی با همکاری مرکز پژوهش‌های مجلس (طرح شماره ۴۰۰) به مجلس شورای اسلامی ارائه گردید. این طرح در صحن علنی مجلس به تصویب رسید. ایرادات شورای نگهبان به طرح با هماهنگی نمایندگان شورا رفع و مجدداً در صحن علنی به تصویب رسید و مجدداً به شورای نگهبان ارسال شده است. ماده (۵) این طرح به موضوع مرجع ملی سیاستگذار در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای اختصاص یافته است که در صورت تصویب نهایی مشکل مرجع ملی در این زمینه مرتفع خواهد بود.

۴-۶. مشارکت غیرفعال بخش خصوصی در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

از مفاد برنامه‌های سوم و چهارم و پنجم توسعه استنباط می‌شود که مسئولیت اولیه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برعهده دولت است، به نظر می‌رسد در بازار اقتصاد جدید، سیاست‌گذاری و عرضه آموزش فنی و حرفه‌ای باید با مشارکت دولت و صاحبان صنایع و مشاغل و اتحادیه‌های صنفی و جامعه صورت گیرد، زیرا کارفرمایان بخش خصوصی با نیازهای در حال تغییر مشاغل (صنعت و بازرگانی) آشنایی دارند و می‌توانند نقش عمده‌ای در زمینه توسعه کمی و کیفی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای داشته باشند. این اقدام از عدم ارتباط آموزش با صنعت جلوگیری می‌کند. بنابراین ایجاد شبکه آموزشی بین انواع ارائه‌دهندگان این آموزش‌ها و ارتباط صحیح نظام آموزشی به‌عنوان یک کل با نیازهای دنیای کار و آمایش سرزمین همراه با مطالعه و پژوهش کافی در مورد آموزش‌های فنی و حرفه‌ای اقدامات مؤثری هستند که به اثربخشی و استفاده بهینه از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کمک می‌کنند.

۵-۶. عدم دسترسی کامل دانش‌آموزان به‌ویژه دختران روستایی به آموزش‌های

فنی و حرفه‌ای

از مشکلات اساسی در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای (باوجود گام‌های برداشته شده در سال‌های اخیر) علیرغم فزونی علاقمندان به این رشته‌ها، عدم تأمین فرصت کافی برای پسران و دختران می‌باشد. مشارکت بیشتر اقشار ساکن در مناطق روستایی خصوصاً دختران در عرصه توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی نیازمند تلاش آگاهانه و هدفمند، سیاست‌گذاری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش متناسب با آمایش مناطق مختلف کشور می‌باشد.

۶-۶. نبود نظام تضمین و کنترل کیفیت در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

به دلیل اهمیت و پرهزینه بودن آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از طرفی و تنوع آموزش‌ها و ارائه‌دهندگان آن از طرف دیگر، ضرورت یک نظام و سامانه تضمین و کنترل کیفیت در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای که بتواند شاخص‌های کیفیت را پایش، اندازه‌گیری و ارزیابی نماید، کاملاً احساس می‌شود. در کشورهای گوناگون در دهه‌های اخیر مراکز ملی تأسیس شده است که این هدف مهم را پیگیری و مورد بررسی قرار می‌دهند.

تضمین کیفیت مستلزم رتبه‌بندی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و نظارت مستمر مجریان و سیاست‌گذاران برای کاربست معیارها (فرآیندی، دروندادی و برون‌دادی) در مراکز مذکور می‌باشد. که علیرغم تأکید بر آن در بند «ز» ماده (۲۱) قانون برنامه پنجم توسعه به اجرا در نیامد به‌عنوان نمونه کالج کلمبو برای نظارت و ارزیابی مراکز فنی و حرفه‌ای ۷ معیار شامل:

۱. مدیریت،

۲. فرآیند یاددهی و یادگیری،
۳. کارکنان و مدرسین،
۴. تحقیق و توسعه،
۵. توسعه و مشاوره حرفه‌ای،
۶. منابع مالی و کالبدی را وضع کرده است.

۶-۷. صلاحیت حرفه‌ای

صلاحیت حرفه‌ای هنرآموزان هنرستان‌ها، مدرسان دانشگاه فنی و حرفه‌ای، مربیان سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در رویارویی با پیچیدگی‌های روزافزون دنیای کار و سرعت تغییرات فناوری.

۶-۸. تجهیزات نامتناسب و فرسوده

تجهیزات فرسوده و نامتناسب با فناوری‌های جدید در هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای، آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای وابسته به دانشگاه فنی و حرفه‌ای و مراکز ثابت حرفه‌آموزی وابسته به سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای.

۶-۹. توسعه ناموزون رشته‌های تحصیلی شاخه کاردانش

توسعه ناموزون رشته‌های تحصیلی در شاخه کاردانش طی سال‌های دهه ۸۰ و اوایل دهه ۹۰ بدون توجه به نیازهای دنیای کار.

۶-۱۰. ادامه تحصیل بدون طی گذر تجربی

ادامه تحصیل بدون طی گذر تجربی در مسیر آموزش رسمی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به نحوی که افرادی بدون حتی یک روز کار در دنیای واقعی مدارک مهندسی و بالاتر دریافت کرده‌اند.

۶-۱۱. واقعی نبودن سرانه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

۶-۱۲. عدم وجود پایگاه جامع اطلاعات بازار کار در سطح ملی

۶-۱۳. عدم وجود مرکز سنجش ملی برای اثبات صلاحیت حرفه‌ای

منابع و مأخذ

۱. قانون برنامه اول توسعه.
۲. قانون برنامه دوم.
۳. قانون برنامه سوم.
۴. قانون برنامه چهارم.
۵. قانون برنامه پنجم.
۶. گزارش بررسی وضعیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر پایه اهداف قوانین توسعه و سیاست‌های کلی نظام (۱۴۵۸۳).
۷. سیاست‌های کلی اشتغال.
۸. سیاست‌های کلی جمعیت.
۹. سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی.
۱۰. سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی.
۱۱. سیاست‌های کلی آمایش سرزمین.
۱۲. سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف.
۱۳. سیاست‌های کلی تحول در نظام آموزش و پرورش.
۱۴. سیاست‌های کلی علم و فناوری.
۱۵. سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه.
۱۶. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش.
۱۷. نقشه جامع علمی کشور.
۱۸. قانون بودجه سال ۱۳۹۰.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۸۷۳

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: با نمایندگان مردم در مجلس دهم ۲۲. آشنایی با آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

نام دفتر: مطالعات اجتماعی (گروه فنی و حرفه‌ای)

تهیه و تدوین کنندگان: محبوبه محمدعلی، ابراهیم آزاد

ناظران علمی: علی اخوان بهبهانی، ایوان مسعودی اصل

متقاضی: کمیسیون آموزش و تحقیقات

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی: _____

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۳/۱۹